

Hanne Pedersen

DIALOG MED AKROPOLIS

Danske kunstnere i Athen

Søren Elgaard
Karin Birgitte Lund
Bjarke Regn Svendsen

Joakim og Niels Skovgaard, Anne Marie Carl-Nielsen m.fl.

KunstCentret Silkeborg Bad
Antikmuseet Aarhus Universitet

2012

Tak for økonomisk støtte til kurators og kunstneres rejser,
arbejde, udstillingen og denne bog til:
Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Legat
Augustinus Fonden
Initiativpuljen Aarhus Kommune
Det danske Kulturinstitut i Athen
Fundacion Vaparaíso

STATENS KUNSTFOND

INDHOLD

Forord *Iben From og Vinnie Nørskov* · 4

Introduktion · 6

Nyt Akropolis Museum i Athen *Tekst og fotos af Søren Elgaard* · 12

Karin Birgitte Lund *Interview ved Bjarke Regn Svendsen. Athen 2008* · 20

Bjarke Regn Svendsen *Athen 2008* · 28

Søren Elgaard *Interview ved Bjarke Regn Svendsen. Athen 2008* · 36

Pelle Gudmundsen-Holmgreen *Interview ved Bjarke Regn Svendsen. Athen 2008* · 45

Parthenon · 48

Akropolis omkring 1900 · 50

Joakim og Niels Skovgaard (1856-1933 og 1858-1938) · 54

Danske kvindelige kunstnere i Athen omkring 1900 · 58

- Ingrid Kjær (1870-1948) og Anne Marie Carl-Nielsen (1863-1945)
- Helvig Kinch (f. Helvig Agnete Amsinck) (1872-1956) og Marie Henriques (1866-1944)
- Elise Konstantin-Hansen (1858-1946) og Sofie Holten (1858-1930)

Antikken som forbillede · 82

Litteratur · 88

Akropolis · 90

De græske guder · 91

CV kunstnere · 92

FORORD

Akropolis i Athen har siden den klassiske oldtid stået som indbegrebet af den ypperste kunst. Det centrale bygningsværk Parthenon tog kun 15 år at opføre, og processen førte til udviklingen af den klassiske stil, som er blevet beundret af kunstnere i flere perioder siden. Datidens mest berømte græske billedhugger Fidias planlagde og koordinerede arbejdet. Allerede i antikken blev bygningsværkerne og deres udsmykning kopieret og inspirerede andre kunstnere. I dag strømmer kunstnere stadig til Athen for at hente inspiration. Kunstnere besidder en særlig årvågenhed og evne til at se, hvad som kan være mere upåagtet af andre, og deres genfortolkninger af fortidens mesterværker kan løbende åbne vore øjne for helt ny vinkler og perspektiver. Med denne løbende dialog bliver fortiden hele tiden aktuell i nutiden.

For begge vore institutioner er det oplagt at tage dette emne op. KunstCentret Silkeborg Bad præsenterer løbende samtidskunst i udstillinger, hvor formidlingen tager sigte på at skabe forståelse for nutidskunstens forudsætninger og interessefelter, forbunden som den ofte er med andre vidensområder og kulturhistorien. Antikmuseets samlinger af klassisk arkæologiske skulpturer og oldsager gøres omvendt relevante ved kontinuerligt at se samlingen i nye belysningsfelter, og her kan nutidige kunstnere bidrage med anderledes vinkler på materialet.

Dialog med Akropolis eksemplificerer den kontinuerlige mulighed for kunstnerisk tolkning. Primært vises værker af de nulevende danske billedkunstnere Søren Elgaard, Karin Birgitte Lund og Bjarke Regn Svendsen. Disse tre kunstnere satte hinanden stævne, helt konkret på Akropolis, sammen med kurator og forfatter Hanne Pedersen. At det blev et frugtbart møde vidner samtaler, interviews og nye kunstværker om. Fragmenterne og sporene fra fortiden rummer skønhed og fortolkningsmuligheder. Kunstnerne bidrager til debatten om den hvide æstetik ved at bruge farver i samspil med de antikke forlæg på nye måder. Også materialerne som de tre kunstnere benytter sig af, er med til at føre antikken ind i vores tid gennem nutidige udtryksmidler som tegning, fotografi, video og maleri. Betydeligt flere kunstnere, også udenlandske, kunne fint have været inviteret i relation til tematikken, men med vore små institutioner har projektrammen været stram. Det blev derfor tidligt valgt at fokusere på eksemplet. Ud over værker af de tre kunstnere omfatter udstillingen afstøbninger af udvalgte græske antikke skulpturer og værker af Anne Marie Carl-Nielsen fra Antikmuseet og dokumentarisk materiale.

Bogen her dokumenterer og ikke mindst supplerer udstillingen med den kunsthistoriske dimension, idet her lægges en større viden frem om den generation af kunstnere, som omkring år 1900 aktivt fortolkede og skildrede Akropolis. Bl.a. indgik danske kunstnere som Anne Marie Carl-Nielsen, Helvig Kinch og Marie Henriques i samarbejder med datidens arkæologer omkring kopiering.

Udstillingens tre nulevende kunstnere, der har stillet deres værker til rådighed for udstillinger på begge vore institutioner, skal have stor tak. Vi vil gerne takke kurator, mag.art. Hanne Pedersen, for det vedholdende arbejde med at stable projektet på benene samt det store arbejde med denne bog, herunder research gennem flere år vedr. Anne Marie Carl-Nielsens og flere andre samtidige kunstneres forhold til antikken.

God fornøjelse.

Direktør Iben From
KunstCentret Silkeborg Bad

Museumsleder Vinnie Nørskov
Antikmuseet Aarhus Universitet

INTRODUKTION

Fig. 2. Søren Elgaard, Bjarke Regn Svendsen og Karin Birgitte Lund ved Erechtheion-templet med foto- og videoudstyr i oktober 2008.

I 2008 satte de 3 kunstnere, Karin Birgitte Lund, Søren Elgaard og Bjarke Regn Svendsen, hinanden stævne i Athen. De ville stille spørgsmålet til hinanden: hvad betyder den antikke græske kunst for os i dag, kan vi lære af den, bruge den til noget, er den stadig aktuel? I mange år har den græske antikke kunst været ude i kulden på grund misbrug af formsproget i arkitektur og kunst i 1900-tallets første halvdel i de totalitære regimer i Italien, Tyskland og Rusland. Er vi kommet så langt, at vi nu kan se med friske øjne på den klassiske græske kunst? Vores samfund dyrker det slanke, sportstrænede og harmoniske menneske som et ideal i en stadig mere forvirret og global verden. Reklameverdenen og modeindustrien opererer med folderige, lette stoffer og med den androgyn flertydighed, der også findes i antikkens skulpturer. Ny forskning kaster lys på brugen af farver på de græske templer og skulpturer. De 3 kunstnere bestemte, at deres fælles udgangspunkt skulle være Akropolis og nærmere bestemt Erechtheion-templet med karyatiderne.

Det blev til lange dage på Akropolis sammen med alle de andre turister fra alverdens lande – forskellen var blot, at kunstnerne vendte tilbage på alle tidspunkter indenfor åbningstiden. Hjemme på terrassen på Hotel Phaedra blev dagens oplevelser diskuteret, alt imens vi kunne se mørket sænke sig over Akropolis-højen. Byens rum med al dens støj og de pittoreske kvarterer i Plaka, det

Fig. 3. Som deres fælles udgangspunkt valgte kunstnerne Erechtheion templets porticus med de 6 karyatider. Omkring 170 e.Kr. beskrev den græske geograf Pausanias i "Grækenlands beskrivelse" således: "Stedet Karyai tilhører Artemis og nymferne, og ude i det fri står der en statue af den karyatidiske Artemis. Her stilles der fra alle spartanske piger årligt kor, og deres dans er en indfødt dans." Erechtheion templet er dog bygget før dette tidspunkt, og karyatidernes betydning er omdiskuteret. Man ved, at unge piger af god familie gjorde tjeneste i en periode ved templet, men karyatiderne er fuldvoksne kvinder.

gamle kvarter i Athen, blev som baggrund og modsætning det, der fik Akropolis-højens templer og den antikke græske kunst i museerne til at stå endnu skarpere, men som også gav oplevelsen en sammenhæng med hele den græske kultur, med landet og menneskene. Det var en helt anden oplevelse end at gå ind på British Museum i London og se Lord Elgins skulpturer – noget kunstnerne selvfølgelig ikke forsømte at gøre på et andet tidspunkt.

Bjarke Regn Svendsen lavede video-interviews, som er gengivet her i bogen i uddrag i en let redigeret form. I udstillingen vises de håndgribelige resultater af rejsen i form af malerier, tegninger, gouacher, video og fotos.

Antikmuseets afstøbninger af de græske antikke skulpturer bringer oplevelsen tættere på her så langt fra Athen. Denne oplevelse af at stå overfor den 3-dimensionelle skulptur i fuld størrelse

Fig. 4. Parthenons nordside, der blev alvorligt skadet af en kanonkugle. I dag restaureres på livet løs med store kraner og andet udstyr alt imens stedet summer af turister.

Fig. 5. Et næsten uoverskueligt puslespil af marmorfragmenter. I baggrunden ses Propylæerne, som også er under restaurering.

Fig. 6. Akropolis besøges af turister fra hele verden i en stadig strøm, og lydbilledet på stedet er en kakofoni af alverdens sprog.

i et rum dyrkede man for 100-150 år siden så intenst, at hele stueetagen på Statens Museum for Kunst var forbeholdt afstøbninger. Afstøbningerne findes nu på Antikmuseet ved Aarhus Universitet og på Den kongelige Afstøbningssamling i København efter en hård tid i diverse kældre og lader. Man syntes, at de fyldte for meget og signalerede gammeldags figurativ kunst i en tid, der hyldede industrisamfundets abstrakte, nonfigurative fremtid. Det var jo også kun kopier, ganske vist meget gamle kopier. Men i dag har de vist deres værdi, f.eks. når originaler ødelagt af syreregn og vandalisme har skullet restaureres.

Livet og kunsten går i bølger, noget ryddes til side og ryger ned i glemslen som de arkaiske skulpturer på Akropolis, for at der kan blive plads til de nye projekter og ideer. Noget kommer op til overfladen igen som genfundet guld, men der skal nogle til at grave det op, forundres over det og dele glæden ud til andre.

Udstillingen viser de 3 kunstneres meget forskelligartede og personlige værker, der er udsprunget af oplevelsen af den græske antikke kunst i Athen og især på Akropolis, sammen med de flotte afstøbninger fra Antikmuseet i Aarhus. Denne lille bog fungerer dels som udstillingskatalog dels som et supplement, der giver en mere historisk baggrund for opfattelsen af den græske kunsts betydning for danske kunstnere for omkring 100 år siden.

Fig. 7. I sidelyset ses tidens spor på søjle og mur, her fotograferet af Bjarke Regn Svendsen i en stemning af poetisk stilhed og ro.

▷ Fig. 8. Et ungt par bevæger sig hånd i hånd nedad en lysfyldt trappe ved Erechtheion-templet – et smukt øjeblik fanget fotografisk af Søren Elgaard.

I slutningen af 1800-tallet og ind i begyndelsen af 1900-tallet var der et samspil mellem kunstnere og arkæologer, og Elise Konstantin-Hansen beskriver meget præcist den forskellige måde, hvorpå kunstneren Niels Skovgaard og arkæologen Georg Treu gik til opgaven med at rekonstruere Olympia gavlens skulpturgruppe ud fra en række fragmenter. Treu så på fragmenterne som et puslespil, hvor et næsten uoverskueligt antal brikkers flader og former skulle passe sammen og give et billede. Niels Skovgaard prøvede først overordnet at se på linjerne og sætte sig ind i den fortidige kunstners tankegang og derefter se, om han kunne finde og sammensætte enkeltdelene. Det samme gjorde billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen, der med personlig kraft og et stærkt talent ikke bare kopierede, men genskabte den arkaiske "Typhon". Hendes indsats i det lille, gamle Akropolis Museum 1903-05 som kunstner og kvinde i et miljø af især tyske og franske arkæologer langt fra mand og børn var en styrkeprøve på vedholdenhed overfor arbejdet med at levere det ypperste, hun formåede. Hun var ikke den eneste kvindelige kunstner, der arbejdede med arkæologerne i Athen omkring dette tidspunkt, men hun kæmpede den bedste kamp både i styrke og kvalitet.

Bogens tekster skulle gerne stimulere lysten til at fordybe sig i og genopfriske den viden om græsk kunst og litteratur, som måske igennem årene er gået lidt i glemmebogen. Mange danskere er glade for at rejse til Grækenland, men tænker vi egentlig over, hvor meget i vores tankegang og hele kultur, vi skylder det land, og hvor meget guld, vi stadig kan finde i den græske litteratur, filosofi og kunst.

